

een kalf, waaraan de afzonderlijke papillae zeer duidelijk te zien waren en door Dr. MEEMELING van het afgietsel van een zeer grooten blaassteen, post partum te Amsterdam verwijderd, alsmede nog van een verschen tak van den *Eucalyptus globulus*.

Behalve het reeds besproken verslag van den Heer PERSANT SNOEP deelde Dr. VAN BERLEKOM in de vergadering van Julij eene waarneming mede over het gebruik van de Jaborandi, terwijl hij den leden kennis deed maken met de bladen dier plant en Dr. DE MAN introduceerde een kind van 5 jaren met eene uitgebreide teleangiectasie. Dit was een belangrijk geval, want het hoofd was genoegzaam geheel rood gekleurd en over het geheele lichaam vertoonden zich omschrevene grootere of kleinere vlekken.

En eindelijk verplichtte onze onvermoeide Collega Dr. DE MAN in de laatste onzer vergaderingen ons zeer aan hem door het voorlezen van zijn rapport, of laat ik het liever noemen zijne wetenschappelijke en leerrijke monografie over waargenomen loodvergiftiging (Zie n°. 4 en 5 van het *Weekblad* van het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*, waarin dit rapport is opgenomen.)

Na u nog vermeld te hebben dat de Heer DE WIJS ons een chirurgischen nagel in Parijs bewerkt liet zien en de Heer H. F. HAMAN eene polyp vertoonde, welke hij uit den neus van een meisje verwijderd had met den constricteur van MAISONNEUVE, heb ik u een kort, doch naar ik hoop volledig overzicht gegeven van den wetenschappelijke arbeid der leden onzer vereeniging gedurende het jaar 1875.

ZUTFEN.

De belangrijkste mededeelingen in het jaar 1875 waren die van den Heer VAN ZELM, die cephalotripsie had verricht bij een zwak vrouwtje, met een osteomalacisch bekken. Nadat door een anderen arts te vergeefs pogingen met den forceps waren aangewend en het evenmin gelukte door perforatie en extractie den partus te termineren werd cephalotripsie beproefd. Het hoofd werd verbrijzeld, maar de cephalotribe gleed af. Met den forceps gelukte het eindelijk het hoofd te extraheeren. De schouder en romp werden na veel krachtsinspanning ontwikkeld. De vrouw herstelde. — De Heer A. J. VAN RHIJN, Haematoma vulvae et vaginae post partum ter grootte van een kinderhoofd. Incisie. Genezing. — De Heer H. W. VAN RHIJN, Voordracht over transfusio sanguinis, — De Heer VAN ZELM, Repositie van een luxatio iliaca, die sedert 3½ week verwaarloosd was; — *dezelfde* vertoont een patiënt met carcinoma penis. Naar aanleiding van dit geval wordt over de beste wijze van amputatio penis gesproken. — De Heer A. J. VAN RHIJN, Voordracht over de pneumatische therapie der ziekten van de respiratie-organen.

RAPPORT AANGAANDE BEGRAVEN EN BEGRAAF- PLAATSEN.

M. H!

Uwe commissie voor Geneeskundige Politie en Openbare Gezondheidsregeling heeft, bij schrijven van den Hoofdbestuurder-Secretaris, in dato 1 Augustus 1875, een mandaat ontvangen, inhoudende „de wettelijke bepalingen (de Wet op de begravenissen) aan een onderzoek te onderwerpen, en de vraag te beantwoorden, „door welke wettelijke of andere bepalingen de gevaren, die het begraven voor de volksgezondheid met zich brengt, kunnen worden voorkomen of opgeheven” ”.

Als leidraad harer beschouwingen de Wet betrekkelijk het begraven, enz. van 10 April 1869 (*Stbl.* n°. 65) nemende, heeft de Commissie de eer de volgende opmerkingen mede te deelen :

Art 1. (. . . . wordt in eene *gesloten kist* begraven)

Goede sluiting van de kist — totdat het graf gesloten is, verdient voorzeker aanbeveling. Daar echter de kist in den bodem zoo min mogelijk de toetreding van lucht belemmeren en alzoo de ontbinding van het lijk vertragen moet, schijnt het wenschelijk dat de kist niet van het duurzaamste hout vervaardigd worde, nog veel minder van metaal, en ook dat de binnenzijde der kist niet bekleed worde met linnen of dergelijke. Vooral bij eenen droogen bodem is licht hout voor vervaardiging van lijkkasten te verkiezen boven zwaarder, waar echterde kisten door de gesteldheid van den bodem voortdurend vochtig gehouden worden, sluit zich licht hout door vochtopname, en vervalt derhalve de reden waarom het overigens de voorkeur verdient (*PETTENKOFER*, in *Zeitschr. f. Biologie*, I, S. 63). Het stevig en naauw sluitend bedekken van het lijk, met kleedingstukken of lijkkleed, verdient insgelijks afkeuring.

Art. 2., slot aan alinea 1. (. . . . met *aangestampte* aarde overdekt.)

Het hier waarschijnlijk bedoelde, het voorkomen van het ontstaan van inzakking van den bodem en van kuilvorming, kan beter bereikt worden door het opwerpen van eenen grafheuvel. Aanstampen van den grond toch kan, en dit te eerder waar de soort van grond dit nog bevordert, de toetreding van lucht belemmeren. Klei bovendien verhardt bij droogte en doet dan, hard geworden, het eerste regenwater wegstreamen. In het algemeen moet de opgebragte aarde niet eenen spits toeloopenden heuvel, maar eene verhevenheid met breeden rug vormen.

Art. 6., aan het slot. (. . . . lijkhuus, indien dit aanwezig is)

De oprigting van lijkhuizen is voorgeschreven bij art 12 der Wet van 4 Dec. 1872 (besmettelijke ziekten). Voor zooverre aan dit voorschrift nog niet uitvoering gegeven is, eischt het belang van den algemeenen gezondheidstoestand dat dit nu spoedig geschiede. — In Noord-Holland b. v. waren vóór weinig tijds nog slechts 4 of 5 lijkhuizen.

Art. 7. (De tijd van begraven wordt vastgesteld enz.)

Moge het niet kunnen ontkend worden dat het zien van een aantal begravenissen binnen eene korte tijdsruimte, op sommige menschen eenen moreel nadeeligen invloed kan hebben, het kan ook uit hetzelfde oogpunt min wenschelijk geacht worden, dat begravenissen op elk uur van den dag mogen plaats hebben. In het algemeen schijnt het de voorkeur te verdienen, dat het begraven in den voormiddag geschiede.

Art. 8 bepaald dat bij plaatselijke verordening worde voorgeschreven wat bij vervoer van de te begraven lijken moet worden in acht genomen.)

In art 11, alinea 2, der Wet van 4 Dec. 1872 komen hieromtrent ook bepalingen voor. Overigens worde in dit opzigt niet te veel overgelaten aan hen die plaatselijke verordeningen maken. Zoo ware als algemeene regel te bepalen, dat kinderlijken niet mogen vervoerd worden in gesloten rijtuigen, zoo deze ook gebruikt worden tot vervoer van levenden.

Art. 15. (Over voorwaarden voor aanleg van graven op particulier eigendom.)

Behalve de bepaling, dat daartoe door B. en W. verlof moet gegeven worden, ware de bepaling nuttig, dat dit alleen geschieden mag, na inwinning van het advies van den geneeskundigen inspecteur of adjunct-inspecteur.

Art. 16. (Afstand van de begraafplaatsen tot de bebouwde kom der gemeente, afstand waarop gebouwen opgericht of putten gegraven mogen worden, uitzonderingen voor sommige gebouwen, wat dien afstand betreft.)

Het kan moeilijk gezegd worden of in elk bijzonder geval de afstand van 50 meters tot de bebouwde kom der gemeente wel als voldoende mag beschouwd worden; volgens sommigen moet men veel hogere eischen stellen. Bij het maken van voorschriften dienaangaande mag daarentegen ook niet vergeten worden dat in buitengewone gevallen nog over stank zoude kunnen geklaagd worden, al was de afstand dubbel zoo groot, zelfs al ware die 1000 à 2000 M. (ROTH u. LEX, *Handb. der Militär-Gesundheitspflege*, II, 144, — LEFORT, zie *Annales d'hygiène*, Oct. 1871) en evenmin dat het grafgas-volumen uiterst gering is in verhouding tot dat der lucht, die over de graven zich beweegt.

De bepaling omtrent den afstand, waarop niet mag gebouwd worden, noch een waterput gegraven, dan nadat de geneeskundige inspecteur zal gehoord zijn, is goed. In menig geval toch zoude bebouwing of het graven van putten niet raadzaam wezen, tenzij vooraf door ondervinding of waarneming gebleken zij, dat er geene onderaardsche strooming van af den kerkhofbodem naar de putten bestaat; kennis van het al of niet bestaan van digte grondlagen in de diepte, en tusschen graf en put, is eveneens wenschelijk, gelijk o. a. daaruit blijkt dat een put midden in een kerkhof goed water kan geven, en een op korten afstand daarvan verwijderde daarentegen slecht water (PAPPENHEIM, l. c. S. 367); herhaald onderzoek van het water van putten bij kerkhoven blijft steeds raadzaam. Wat nog het oprigten van gebouwen aangaat, de mogelijkheid van zijdelingsche gasstroomingen beneden de oppervlakte van eenen bodem, die gassen niet doorlaat, mag niet voorbijgezien worden. De ondervinding, verkregen ten opzichte van onderaardsche stroomingen van lichtgas, kan tot waarschuwing strekken. Waarom voorts uitzondering in den afstand gesteld is voor den bouw van pastoriën of kostershuizen en doodgraverswoningen, is niet duidelijk; die uitzondering behoorde, zoo al niet voor alle in Art. 16, dan toch voor de hier genoemde gebouwen, opgeheven te worden.

Maar er is meer, waarop men bij den aanleg van eene begraafplaats letten moet, en zoo ook waar een staatsligchaam, b. v. de Raad van State, de kwestie moet beoordeelen of eene bestaande begraafplaats langer kan geduld worden (zie ook art. 45 en 46), namelijk: *a.* windstreek, *b.* terrein, *c.* bodem. Ad *a.* de windstreek; het is niet onverschillig of men boven of beneden den wind zich bevindt met opzigt tot eene plaats of inrigting die stank kan verwekken, of waar zich voor de gezondheid schadelijke gassen kunnen ontwikkelen. Zuidelijke en Westelijke winden, als in den regel vochtiger, zullen eerder stinkende uitwasemingen doen waarnemen. De ligging van eene begraafplaats moet dus liefst zijn ten N. of N.O., van de kom eener gemeente. Een minimum-afstand, die in N. of N.O. rigting tot geenerlei bedenking aanleiding geeft, zoude derhalve bij tegenovergestelde rigting afkeuring

kunnen verdienen. In dit opzigt is het voorschrift van art. 16 zeer gebrekkig. Ad *b.* het terrein; vrij en open moet het terrein zijn voor zooverre het niet aan de kom der gemeente grenst; zijn deze en de begraafplaats door een bosch of eene beplanting gescheiden, te beter; te ongunstiger daarentegen waar het kerkhof tusschen de gemeentekom en een bosch of beplanting ligt. Het terrein moet verder niet te sterke helling hebben en, zoo al, dan in geen geval afhellend naar de kom der gemeente. Is eene helling van het terrein niet te vermijden, dan moet van beneden af begonnen worden het in gebruik te nemen. Met het oog op de hier en daar zich voordoende moeilijkheid tot verkrijging van geschikt terrein voor begraafplaats, verdient de opmerking van PAPPENHEIM (l. c. S. 366) behartiging, dat daartoe onteigening bij de Wet moest kunnen plaats hebben. Ad *c.* de bodem; als zoodanig moet, waar keuze is, een poreuse gekozen worden, maar met niette wijde poriën, dus niet grove kiesel. Kleigrond is het minst gunstig, dan volgt leem, dan fijn zand met grint. Hoe armer voorts aan humus, te meer zal een bodem de voorkeur verdienen.

Art. 17 (zie beneden, bij art. 23.)

Art. 18 (heeft betrekking op de afsluiting van eene begraafplaats.)

De volgorde, waarin de verschillende soorten van afsluiting zijn genoemd, is niet gelukkig. Een muur van 2 M. hoogte belemmert de luchtstrooming, en dit geldt ook van eene heining; men is daardoor genoodzaakt met het maken van graven op eenigen afstand van de afsluiting verwijderd te blijven, wat gelijk staat met verlies aan plaatsruimte. Een rasterwerk, of ook een ijzeren hek of stevig vlechtwerk op steenen rollaag, en eveneens een doornenheg, wanneer zij niet te jong meer is, verdienen de voorkeur. Afsluiting door eene sloot alleen zoude ook voldoende en goed kunnen heeten, ware het niet dat dan, bij bevrozen water, de afsluiting verviel; ook zoude er geen gevaar voor droogvallen moeten bestaan.

De aanleg van eene sloot om de begraafplaats kan, afgescheiden van het doel van afsluiting, echter aanbeveling verdienen, om den bodem drooger te maken, waartoe ook het draineren moet aangeraden worden. Men zorge niettemin dat het water, het draineer- of het slootwater, niet kunne wegvloeijen in wateren die gebruikt worden. FISCHER (*Die Verwerthung der städtischen und Industrie-Abfallstoffe*, S. 90) schrijft dienaangaande; „Der Boden sollte etwa 3 M. tief drainirt, das Drainwasser wo möglich auf eine Wiese geleitet werden.” Grenst eene begraafplaats aan eene sloot of beek, wier water gebruikt wordt, dan zal het nuttig zijn de toevloeiing van water van het kerkhof te beletten door aanleg van eenen muur met diepe waterdigte fundering, die langer is dan de zijde van het kerkhof 1).

Art. 20, het slot van de eerste alinea (zie bij Art. 23).

Art. 21. Dit artikel bepaalt, dat bij plaatselijke verordening voorschriften

1) TARDIEU (*Dictionnaire d'hygiène*, art. *Cimetières*) deelt mede, dat ergens waar door genoemde oorzaak gevaar bestond voor verontreiniging van het water eener molenbeek, op 3 M. afstand van de beek, een muur geplaatst werd met een waterdigte fundering ter dikte van 0.75 M. en ter diepte van 1 M. beneden het gemiddeld niveau van het water der beek.

worden gegeven omtrent het stichten van grafkelders, omtrent beplanting, enz.

Grafkelders nu zijn gevaarlijk, en onvoorwaardelijk af te keuren, en des te meer naarmate zij beter gesloten zijn. Wenscht men ze te behouden, dan waren de vier muren alzoo te metselen, dat daarin vakken overbleven die met gestapelde steenen aangevuld werden, en zoude de bodem niet waterdicht moeten zijn, maar bestaan uit op kant staande klinkers in het zand. Door het aanbrengen van kokers of buizen, waardoor de binnenruimte met de buitenlucht in gemeenschap bleef, zoude insgelijks de ophooping van schadelijke gassen en de vertraging van de ontbinding kunnen voorgekomen worden (zie o. a. PAPPENHEIM, l. c. S. 364, en ADMIRAAL in het maandschrift *Isis*, 4de jaarg., bl. 275). Dat bij opening van digte, gedurende langen tijd geslotene, kelders voorzorgen noodig zijn, behoeft nauwelijks herinnerd te worden.

De beplanting moet ook niet facultatief gelaten worden. Reeds is gewezen op het nut van beplanting tusschen de begraafplaats en de kom dergemeente. Afkeuring verdient echter veel schaduwgevend geboomte op de begraafplaats zelve, als: kastanjes, enz. en eveneens de aanleg van digte boschjes van bloemhout en dergelijke, die de luchtstrooming en de toetreding van het zonlicht kunnen belemmeren; daarom is het ook verkeerd, zoo de niet beplante gedeelten van een kerkhof gebruikt worden als bleekveld, waartoe zij evenmin bestemd mogen worden als tot terrein, voor het weiden van schapen geiten of ander vee.

Art. 22. In dit art. wordt bepaald de onderlinge afstand van de graven, en worden voorschriften gegeven omtrent het begraven van meerdere lijken boven elkander.

Door den onderlingen afstand te groot te nemen, verspilt men ruimte, maar die afstand mag ook niet te klein wezen. Als nadeelen van te kleinen afstand kunnen genoemd worden, gevaar voor instorting van de zijwanden, ofschoon dit ook van de diepte afhangt, en mogelijkheid van doorzijpeling van vocht, of uittreding van gas, uit een naastgelegen graf. De zamenstelling van den bodem moet in aanmerking genomen worden. KRAUS en PICHLER (*Encyclopädisch Wörterbuch der Staatsarzneikunde*, III, 879) beschouwen eenen afstand van 0.5 M. slechts voldoende bij zeer consistenten grond, en meenen dat in zandgrond de afstand minstens 0.95 M. moet zijn.

De diepte is niet aangewezen in de Wet, vermoedelijk, zoo leest men in het *Handboek der openbare gezondheidsregeling* enz. van ALI COHEN, I, blz. 447, in de noot, — omdat diep graven op vele plaatsen van ons land wegens den stand van het grondwater hoogst bezwaarlijk is. Bevat het graf slechts ééne kist, dan is de diepte 0.65 M. + hoogte der kist of, deze = 0.4 M. stellende, = 1,05 M.

De Wet vergunt echter twee of meer lijken boven elkander te begraven, met 0,3 M. aarde tusschen de kisten; voor een graf, dat drie lijken bevat, is dus de diepte = $0.65 + 3 \times 0.4 + 2 \times 0.3 = 2.45$, wat 0.73 dieper is dan de diepte, die door KRAUS en PICHLER (l. c. S. 85) als doelmatig beschouwd wordt. Hoe dieper het graf evenwel, te grooter belemmering voor toetreding der lucht, te grooter gevaar voor verontreiniging van het grondwater, en, bij zeer diep begraven zoude het kunnen gebeuren dat de diepst

liggende lijken, als in het water en schier van de lucht afgesloten, eerst later dan de hooger liggende vergaan, zoo althans tusschen het inplaatsen van de lijken geene groote tijdsruimte verliep, en dit zoude moeilijkheden bij de ruiming kunnen opleveren. Er moet derhalve eene maximumdiepte voorgeschreven worden, die in elk geval hooger moet zijn dan de gemiddelde stand van het grondwater, en die volgens PAPPENHEIM (l. c. S. 367) 1.88 M. niet mag te boven gaan. Of eene bovenbedekking van 0.65 M. voldoende zal zijn, hangt ook af van de grondgesteldheid; bij aan humus zeer rijken grond wel niet. FISCHER (l. c. S. 91) wenscht eene bedekking met aarde ter dikte van 1.5 à 2 M.

Met opzigt tot het begraven van lijken boven elkander, de grondwaterstand zal dit, en gelukkig, hier en daar beletten.

Maar het verdient ook afkeuring, vooral bij algemeene graven; die dus dikwijls geopend worden. SCHURMAYER (*Handb. der medicinischen Polizei*, S. 169) noemde het zeer afkeuringswaardig; in de door hem geciteerde Belgische Wet wordt voorgeschreven dat elk lijk een afzonderlijk graf hebben moet, van de omliggende 0.4 à 0.5 M. verwijderd. Ook bij andere schrijvers vindt men op afzonderlijke graven aangedrongen, o. a. bij RUPPEL in een concept-begraafplaatsreglement (in CASPAR's *Vierteljahrschrift*. Januar 1868, S. 51), en hier en daar is dit ook voorgeschreven.

Art. 23. Dit artikel stelt het tijdsverloop na de laatste begraafing, waarna ruiming mag geschieden, op 10 jaren. Deze tijdsruimte kan, als gemiddeld, voldoende beschouwd worden (zie PAPPENHEIM, l. c. S. 368; KRAUS en FICHLER l. c. S. 80), maar omstandigheden kunnen vorderen dat er eene grootere voorgeschreven worde; hoe ouder, d. i. hoe langer reeds gebruikt, eene begraafplaats, te grooter moet die tijdsruimte zijn. Blijkt het dat de ruiming te vroeg begonnen is, dan moet zij aanstonds gestaakt worden.

Omtrent het in art 23. alinea b, vermelde begraven van overblijfselen van lijken en kisten, zij slechts opgemerkt dat dit niet alleen, gelijk de Wet voorschrijft, moet geschieden, maar dat bij elke ruiming een nieuwe kuil moet gebezigd worden. Overigens, ook van den termijn bepaald voor de ruiming, hangt af welke grootte de begraafplaats moet hebben (zie art. 17).

Art. 25. Hier wordt bepaald dat de grond eener begraafplaats in de eerste dertig jaren na de sluiting niet dieper dan 0.5 M. mag vergraven worden. Raadzamer ware het zonder twijfel deze tijdsruimte langer te nemen; volgens RUPPEL, PAPPENHEIM, ROTH u. LEX, zoude zij op veertig jaren moeten gesteld worden.

Voor zooverre dan later diepere uitgraving geschiedt ten behoeve van de oprigting van woningen, zoude ook een voorschrift nuttig zijn, inhoudende dat bij den bouw maatregelen van voorzorg moeten genomen worden, volgens advies van den geneeskundigen inspecteur. Het is b. v. volstrekt niet onverschillig tot op welke diepte uitgegraven wordt, en of daarna al dan niet met schoon zand aangevuld, noch ook of de woning onderkelderd wordt dan of een houten vloer op den grond gelegd wordt.

Art. 45. Dit artikel behelst, als overgangsbepaling, de bepaling dat de tegenwoordige begraafplaatsen mogen behouden worden onder daarbij vermelde voorwaarden.

Nuttiger ware de bepaling dat alle begraafplaatsen, die niet voldoen aan de voorschriften der Wet, na een zeker aantal jaren door andere moeten vervangen worden.

Art. 46. Dit artikel houdt eene andere overgangsbepaling in, omtrent sluiting van begraafplaatsen, zoo zij schadelijk zijn voor de volksgezondheid; na ingewonnen advies van den geneeskundigen inspecteur, krachtens besluit van Gedeputeerde Staten, door den Burgemeester. Dit artikel, dat heilzame gevolgen kan hebben, verliest ongelukkig, blijkens de ondervinding, in menig geval zijn nut door den inhoud eener tweede alinea, waarin beroep van zoodanig besluit „bij Ons” wordt toegelaten. Dit toch beteekent, dat de zaak voor den Raad van State kan gebragt worden — met welke uitkomsten, is bekend. Zoo lang er vrijstellingen verleend worden van bedoeld besluit, omdat positieve bewijzen van de schadelijkheid eener begraafplaats niet kunnen geleverd worden, zal steeds gevaar kunnen ontstaan. Niet van de mogelijkheid tot het leveren van bewijzen voor de schadelijkheid moet het kunnen af hangen of een bevel tot sluiting zal gehandhaafd of opgeheven worden. De beslissing, bij verschil van meeningen, moet verblijven bij hen, die de zaak beter dan anderen kunnen beoordeelen, d. i. bij geneeskundige ambtenaren, desnoods, bij eene commissie uit die ambtenaren, voor de hier besprokene kwestieën, nu en dan bijeenkomende. Of kan eene beslissing omtrent de schadelijkheid van eene begraafplaats anders dan door op hygieinisch gebied deskundigen genomen worden? Veel toch komt hierbij in aanmerking, o. a. de ouderdom der begraafplaats en hoe die dusverre gebruikt is.

Hiermede meent uwe commissie de vraag beantwoord te hebben, vervat in het schrijven van 1 Augustus 1875, boven vermeld, en een en ander aangewezen te hebben, waarop naar hare meening nog behoort gelet te worden tot voorkoming of beperking van gevaren, die het begraven voor de volksgezondheid kan medebrengen. Zullen er geenerlei zoodanige gevaren kunnen ontstaan, dan moet de ontbinding geregeld kunnen plaats hebben, de gasvormige producten der ontbinding moeten zich in de lucht van bewoonde plaatsen niet kunnen verbreiden, en vooral ook niet vluchtige fermenten die bij de rotting kunnen gevormd worden, — dan moet noch het drinkwater van, noch de bodem om en onder woningen kunnen verontreinigd worden met producten van lijkontbinding.

Een afdoende maatregel tegen gevaren ware dan ook vervanging van de verschillende, thans bestaande begraafplaatsen door andere, aan te leggen in nog onbewoonde streken, op woeste zandgronden.

Ten slotte: uwe Commissie mag niet verzwijgen, dat zij een mandaat van eenigzins andere strekking had verwacht. Op de laatste Algemeene Vergadering toch is, volgens het vermeldde op blz. 274 van Dl. II van het *Tijdschrift*, door den Voorzitter voorgesteld, aan de commissie te vragen „advies omtrent een adres als door de afdeeling Tiel verlangd werd, aan den Minister, om herziening van de Wet op de begraafplaatsen,” en naar aanleiding daarvan trok afdeeling Tiel haar voorstel in. Dit voorstel, het vragen van advies omtrent de wenschelijkheid van indiening van een adres, waarin werd aangedrongen op herziening der Wet, hield, naar de meening der commissie,

meer in dan van haar gevraagd is. Zij heeft echter gemeend aan het ontvangen mandaat te moeten getrouw blijven, voegt hier niettemin nog bij wat zij meent dat zoude moeten geantwoord worden op de vraag, of een verzoek tot herziening der Wet van 10 April 1869 wenschelijk moet geacht worden. Dat antwoord zoude zijn:

1°. de gevaren en nadeelen van het begraven van lijken moeten eerst door deugdelijke bewijzen, door feiten, niet door redeneringen, aangetoond worden, alear de Maatschappij de verbranding als geoorloofde wijze van lijkverwijdering ondersteune;

2°. de Maatschappij moet, door hare afdeelingen en leden, trachten zoodanige bewijzen, d. i. feiten, te verzamelen, en daarbij nagaan in hoeverre de vermelde nadeelen voortvloeijen uit eene gebrekkige toepassing der Wet of uit leemten der Wet;

3°. de Commissie meent, de Wet nagaande, daarin enkele leemten te ontdekken, en onderwerpt hare zienswijze dienaangaande aan de Algemeene Vergadering der Maatschappij, ook met het oog op de bezwaren, die eventueel tegen de Wet mogten worden aangevoerd. Met betrekking tot den inhoud der Wet dan meent zij het volgende te mogen opmerken: (hier dan de opmerkingen gemaakt naar aanleiding van het ontvangen mandaat — zie boven).

De Commissie voor Geneeskundige Politie en Openbare
Gezondheidsregeling van de Nederlandsche Maatschappij
tot bevordering der Geneeskunst,

Namens de commissie,

Dr. C. P. POUS KOOLHAAS, *Secretaris*.

BERIGTEN — BINNENLAND.

De Commissie, aan welke door den Minister van Oorlog opgedragen was een onderzoek in te stellen naar de middelen tot verbetering van de positie van den soldaat, hoofdzakelijk ook wat zijne *voeding* betreft, heeft o. a. het volgende voorgesteld. Het Rijk neemt de voeding van het leger geheel op zich; de militairen ontvangen een vast zakgeld zonder eenige korting, behalve in geval van straf. Het zakgeld zal bedragen per dag voor de infanterie 10 cents, grenadiers, vestingartillerie, geëmploijeerden infanterie der militaire academie 12 cents; cavallerie en geëmploijeerden cavallerie en artillerie der militaire academie 15 cents; mineurs en pontonniers 13 cents; veld- en rijdende artillerie 17 cents; torpedisten en hospitaalsoldaten 20 cents. Gehuwde soldaten, die regtens buiten de menage zijn, ontvangen het rantsoen in geld. — Op marsch, bij inkwartiering en in kampen wordt het zakgeld met 5 cents verhoogd. Bij veldmanoeuvres is de verhooging 10 cents, terwijl het oorlogszakgeld met 15 cents worde verhoogd voor alle wapens. — In het voedsel van den soldaat zou deze verandering gebragt worden; 'smorgens vóór de eerste werkzaamheden brood met boter en koffij met melk; na de oefening, omstreeks half twaalf uur, soep met vleesch; minstens 4 uren later de middagspijs met vleesch of spek. Het brood zal niet langer commiesbrood maar gewoon tarwebrood kunnen zijn; het ration wordt in het voorstel van 7½ tot 7 ons verminderd. Het rantsoen vleesch zou van 2½ tot 3 ons verhoogd worden; bij veldmanoeuvres en in oorlogstijd nog meer. ALI COHEN.